

Sygn. akt VU 1015/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2017 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant stażysta Katarzyna Pielużek

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania A. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 27 września 2016 r.

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawcy A. K. prawo do emerytury z dniem (...) (...) roku.

Sygn. akt V U 1015/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 września 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił wnioskodawcy A. K. prawa do emerytury, podnosząc w uzasadnieniu, iż wnioskodawca nie udowodnił wymaganych przepisami 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Od decyzji powyższej wnioskodawca odwołał się w dniu 20 października 2016 roku.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania wskazując, że nawet po zaliczeniu wnioskodawcy okresów zatrudnienia od 4 sierpnia 1988 roku do 31 października 1988 roku i od 11 maja 1989 roku do 26 października 1990 roku nie będzie się on legitymował 15 letnim stażem pracy w szczególnych warunkach.

Na rozprawie w dniu 1 czerwca 2017 roku wnioskodawca wniósł o zaliczenie do pracy w warunkach szczególnych okresu zatrudnienia od 1 czerwca 1978 roku do 31 sierpnia 1983 roku w Ł. Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku zbrojarza.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

ustalił, co następuje:

A. K., urodzony w dniu (...) roku, złożył w dniu

22 sierpnia 2016 roku wniosek o przyznanie emerytury. Wnioskodawca przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego lecz wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-4 w aktach ZUS)

A. K. legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999 r. okresem ubezpieczenia w łącznym rozmiarze 25 lat 3 miesiące i 26 dni (w tym 21 lat 7 miesięcy 17 dni okresów składkowych, 10 miesięcy i 9 dni okresów nieskładkowych oraz 2 lata 10 miesięcy okresu uzupełniającego).

(dowód: decyzja z dnia 27 września 2016 r. k.28 akt ZUS)

Niekwestionowany przez ZUS okres zatrudnienia wnioskodawcy w warunkach szczególnych wynosi łącznie 10 lat 8 miesięcy i 20 dni i jest to okres zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) S.A na stanowisku robotnika budowlanego , który wykonywał prace przy zakładaniu urządzeń melioracyjnych w okresach:

- od 25 października 1983 roku do 31 grudnia 1983 roku;
- od 19 marca 1984 roku do 3 sierpnia 1988 roku;
- od 1 listopada 1988 roku do 4 maja 1989 roku;
- od 29 października 1990 roku do 30 września 1991 roku;
- od 19 października 1991 roku do 31 stycznia 1992 roku;
- od 25 kwietnia 1994 roku do 31 grudnia 1998 roku. Okres ten został pomniejszony o okresy zasiłkowy w wymiarze 4 miesięcy i 19 dni.

Do ogólnego stażu pracy organ rentowy nie zaliczył wnioskodawcy okresów w których przebywał na urloпах bezpłatnych. Nie zaliczył także okresów przebywania na zasiłku chorobowym w wymiarze 4 miesięcy i 19 dni od 30 listopada 1994r. do 27 grudnia 1994 roku, od 7 listopada 1997r. do 31 grudnia 1997 roku oraz od 1 stycznia 1998re. do 27 lutego 1998 roku.

(dowód: świadectwo pracy k.13 w aktach ZUS, świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych k.14, k.25 w aktach ZUS, decyzja z dnia 27 września 2016 r. k. 28 akt ZUS, odpowiedź na odwołanie k. 4)

W okresie od 1 czerwca 1978 roku do 31 sierpnia 1983 roku wnioskodawca był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Ł. Przedsiębiorstwie (...) w Ł. na stanowisku zbrojarza.

(dowód: świadectwo pracy k. akt kapitałowych k.15 akt sprawy)

(...) Przedsiębiorstwo (...) w Ł. zajmowało się budową obiektów min. budową stadionu i ciepłowni w P. Do stałych obowiązków skarżącego należało wykonywanie zbrojeń fundamentów pod budynki oraz ściany budynków. Wnioskodawca wiązał druty i układał je w fundamentach, a następnie zalewał ułożone zbrojenia betonem. Czynności te ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

(dowód: zeznania świadka J. S. protokół rozprawy z dnia 19 września 2017 roku nagranie od minuty 3.05 do minuty 8.06, zeznania świadka J. G. protokół rozprawy z dnia 19 września 2017 roku nagranie od minuty 8.06 do minuty 13.34, zeznania wnioskodawcy protokół rozprawy dnia 19 września 2017 roku nagranie od minuty 13.34 do minuty 16.40)

Wnioskodawcy nie zostało wystawione przez Ł. Przedsiębiorstwo (...)w Ł. świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych (okoliczność bezsporna).

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

zważył co następuje :

Odwolanie zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie do art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013r. poz. 1440) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy (tj. w dniu 1 stycznia 1999 r.) osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa (ust. 2).

W świetle powyższych regulacji żądanie wnioskodawcy należało zatem rozpoznać w aspekcie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm.), zwanego dalej rozporządzeniem. Z treści § 4 tego rozporządzenia wynika, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w Wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Ten „wymagany okres zatrudnienia” to okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§ 3 rozporządzenia), natomiast pracą w warunkach szczególnych jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tegoż aktu (§ 1 i § 2 rozporządzenia).

W przedmiotowej sprawie kwestią sporną między stronami było to, czy wnioskodawca posiada wymagany 15-letni okres zatrudnienia w szczególnych warunkach. Spełnienie pozostałych przesłanek nie było przedmiotem sporu, a jednocześnie nie budzi żadnych wątpliwości – wnioskodawca ma wymagany okres zatrudnienia, to jest 25 lat, ukończył 60 lat.

Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Prawidłowe rozumienie pojęcia pracy w szczególnych warunkach nie jest możliwe bez wnikliwej analizy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Z zestawienia § 1 i 2 tegoż rozporządzenia wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym

stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, OSNAP 2002/11/272).

Odnosnie oceny dowodów zgromadzonych w postępowaniu zważyć należy, iż okresy pracy w warunkach szczególnych, stosownie do § 2 ust. 2 rozporządzenia, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

Należy jednak wskazać, że z cytowanego wyżej § 2 rozporządzenia nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w przedmiocie wykonywania przez pracownika pracy w warunkach szczególnych miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Brak zatem takiego świadectwa lub jego zakwestionowanie przez organ rentowy, nie wyklucza dokonania ustalenia zatrudnienia w warunkach szczególnych innymi środkami dowodowymi w toku postępowania sądowego.

Podnoszona zatem przez organ rentowy okoliczność nie dysponowania przez skarżącego świadectwem pracy w szczególnych warunkach, nie przesądza jeszcze, że A. K. takiej pracy nie wykonywał.

Stanowisko takie wielokrotnie zajmował również Sąd Najwyższy, który między innymi w wyroku z dnia 2 lutego 1996 roku, II URN 3/95, OSNAP 1996/16/239 stwierdził, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego. Ograniczenia dowodowe zawarte w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) dotyczą wyłącznie postępowania przed tymi organami.

Sam fakt zatrudnienia wnioskodawcy od 1 czerwca 1978 roku do 31 sierpnia 1983 roku w Ł. Przedsiębiorstwie (...) w Ł. był niesporny między stronami, w świetle dokumentów znajdujących się w jego aktach ubezpieczeniowych. Sporny pozostawał jedynie charakter wykonywanej przez wnioskodawcę pracy tj. czy była to praca wykonywana w szczególnych warunkach, czy też nie.

Charakter pracy wnioskodawcy w okresie od 1 czerwca 1978 roku do 31 sierpnia 1983 roku w Ł. Przedsiębiorstwie (...) w Ł. Sąd ustalił w oparciu o dokumenty (świadectwo pracy, listy obecności) i potwierdzające ich treść zeznania świadków: J. S. i J. G.. Świadkowie w spornym okresie pracowali razem z wnioskodawcą i mieli ten sam zakres obowiązków, a zatem dysponowali szczegółową wiedzą na temat codziennej pracy skarżącego. Świadkowie potwierdzili, że wnioskodawca od 1 czerwca 1978 roku do 31 sierpnia 1983 roku zajmował się układaniem zbrojeń wykonanych z powiązanych uprzednio drutów w fundamentach pod budynki, a następnie zalewanie ich betonem. Czynności te ubezpieczony wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Prace zbrojarskie i betoniarskie ustawodawca zalicza do prac w warunkach szczególnych jako wymienione w wykazie A będącym załącznikiem do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, dziale V (w budownictwie i przemyśle budowlanym) poz. 4.

Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało że wnioskodawca takie prace wykonywał w całym spornym okresie od 1 czerwca 1978 roku do 31 sierpnia 1983 roku, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Oceny tej nie zmienia okoliczność nie wystawienia przez pracodawcę wnioskodawcy świadectwa pracy w szczególnych warunkach za sporny okres czasu, skoro przeprowadzone w sprawie dowody wykazały, że wnioskodawca taką pracę rzeczywiście świadczył. Świadectwo pracy w szczególnych warunkach nie jest wyłącznym dowodem służącym do wykazania charakteru świadczonej pracy. A co za tym idzie jego brak nie wyklucza ustalenia, że świadczona praca była pracą w szczególnych warunkach, co wnioskodawca wykazał w niniejszym postępowaniu.

Po zaliczeniu spornego okresu pracy wnioskodawca wykazał, iż w szczególnych warunkach pracował przez okres przekraczający 15 lat.

Dodatkowo należy podnieść, że organ rentowy niezasadnie odliczył wnioskodawcy z uznanego okresu pracy w szczególnych warunkach przypadające w trakcie wykonywania tej pracy po 14 listopada 1991r. okresy niewykonywania pracy w wymiarze 4 miesięcy i 19 dni, za które wnioskodawca otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego.

Podstawą prawną przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury jest art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, zgodnie z którym ubezpieczonemu przysługuje prawo do emerytury pod warunkiem spełnienia przesłanek do jej nabycia, za wyjątkiem wieku emerytalnego, w dniu 1 stycznia 1999r. Oznacza to, że do obliczenia stażu pracy w warunkach szczególnych stosuje się przepisy obowiązujące w dacie 1 stycznia 1999r. , co wprost wynika z treści art. 184 ustęp 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W myśl bowiem tego przepisu ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura, jeżeli **w dniu 1 stycznia 1999r.** osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze **wymagany w przepisach dotychczasowych** do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn. O tym jakie okresy pracy zalicza się do pracy w szczególnych warunkach stanowi art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Brzmienie tego przepisu zmieniło się w dniu 1 lipca 2004r. Wówczas do art. 32 ustawy został dodany ustęp 1a, zgodnie z którym przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się:

- okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa,
- okresów, w których na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego.

Zmiana brzmienia art. 32 ustawy z dnia 1 lipca 2004r. nie dotyczy jednak sposobu obliczania stażu pracy osób ubiegających się o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy. W stosunku bowiem do tych osób staż pracy w szczególnych warunkach ustala się na dzień 1 stycznia 1999r według przepisów dotychczasowych., a zatem w ich brzmieniu w dniu 1 stycznia 1999r. W tej dacie art. 32 ustawy nie zawierał zapisu o nie uwzględnianiu do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Z tych względów okresy niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego przypadające w trakcie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub charakterze, podlegają zaliczeniu do stażu pracy w warunkach szczególnych ubezpieczonym ubiegającym się o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy także, gdy przypadają one po dniu 14 listopada 1991r.

Wzajemny stosunek art. 184 i 32 ust 1 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS był wielokrotnie badany przez Sąd Najwyższy, który orzekł że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999r. okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach określonego w art. 184 ustawy wyklucza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a ustawy. Sąd Najwyższy uznał, że sytuacja osób wymienionych w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS opisywana w doktrynie jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega właśnie na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe. Uwzględniając, że ochrona ekspektatywy może wynikać z jej istoty, lecz także zyskiwać wzmocnienie w prawie , Sąd Najwyższy stwierdził, że funkcję takiego wzmocnienia spełnił art. 184 ustawy wobec pozostających w toku stosunków nabywania prawa do emerytury z tytułu wykonywania zatrudnienia w warunkach szczególnych przed 1 stycznia 1999r. W przepisie tym ustawodawca utrwalił sytuację osób, które w dniu wejścia w życie ustawy wypełniły warunki stażu szczególnego i ogólnego i zadeklarował ich przyszłe prawo do emerytury w wieku wcześniejszym; przez wydanie tego przepisu nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego przewidziana w ustawie ekspektatywa prawa do emerytury nie mogła wygasnąć na skutek nowej regulacji ustalania stażu zatrudnienia.

Gwarancji przyszłego prawa do emerytury złożonej wobec osób, o których mowa w art. 184 ustawy, ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu wyliczenia ich stażu ubezpieczenia. Stąd ocena, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. określonego w art. 184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. Pogląd ten – zdaniem Sądu Najwyższego - wzmacnia treść art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, odsyłająca w zakresie warunków emerytalnych do przepisów dotychczasowych (obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 r.) (tak por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010r., II UK 313/09, OSNP 2011, nr 19-20 poz. 260, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2011r. , I UK 12/11, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2012r. , I UK 367/11).

Reasumując należy stwierdzić, że wnioskodawca spełnił wszystkie wymagane przepisami rozporządzenia warunki do uzyskania prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym, to jest: ukończył 60 lat, jego łączny okres zatrudnienia składkowy i nieskładkowy wyniósł 25 lat, wykazał ponad 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach, wniósł o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa. Wobec powyższego należy stwierdzić, że wydana przez organ rentowy decyzja jest błędna, a żądanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Sąd przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury z dniem (...)roku tj. z dniem ukończenia 60 roku życia, gdyż z tym dniem spełnił ostatnią przesłankę, od której zależało jego prawo do emerytury.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.